

Samen Noord-Holland Noord versterken

1. Samen voor Noord-Holland Noord

In dit voorstel voor een Regio Deal Noord-Holland Noord presenteren wij een gedurfde visie op de toekomst van Noord-Holland Noord. Dit voorstel is de basis voor een deal tussen het Rijk en de regio, én fungeert ook als vliegwiel voor een veelbelovende nieuwe fase in onze regio. Samenwerking en vernieuwing staan hierin centraal, met als doel een structurele versterking van de brede welvaart. Daarmee versterken wij onze ondernemers, onze onderwijsinstellingen en onze bewoners en verzekeren wij ons van een duurzame toekomst.

1.1 De Regio Noord-Holland Noord

De Regio Deal “Samen Noord-Holland Noord versterken” richt zich op de regio Noord-Holland Noord (NHN). Daaronder vallen de sub-regio’s Alkmaar, Kop van Noord-Holland en Westfriesland. Het betreft in totaal 17 gemeenten en 690.836¹ inwoners.

De regio NHN is groot en divers en de sub-regio’s (en gemeenten) hebben op het gebied van brede welvaart vaak dezelfde en soms ook verschillende opgaven. Om het potentieel van de regio nog beter te benutten moet over gemeentegrenzen heen samengewerkt worden om zo de brede welvaart verder te verstevigen. Die samenwerking is breder dan alleen overheden onderling en omvat ook nadrukkelijk de inzet van diverse onderwijs- en kennisinstellingen, het georganiseerde bedrijfsleven en de vele aanwezige (triple helix) samenwerkingsverbanden. De grote uitdagingen die aan bod komen in deze regio dragen de deelnemers gezamenlijk. Juist daarom kiezen wij er voor om de regionale samenwerking te intensiveren en deze Regio Deal vormt hiervoor een stuwende kracht.

De deelnemende partijen² aan de Regio Deal zijn:

Gemeenten:	Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Dijk en Waard, Drechterland, Enkhuizen, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Medemblik Opmeer, Schagen, Stede Broec, Texel en Uitgeest.
Ondernemers:	Westfriese Bedrijvengroep, Ondernemend Regio Alkmaar, Ondernemerskoepel Kop van Noord-Holland
Onderwijs:	Hogeschool Inholland, ROC Horizon College, Vonk

Andere direct betrokken organisaties die in meer of mindere mate een bijdrage leverden aan de totstandkoming van dit voorstel:

Bestaande Triple Helix: METIP, Tech@Connect, Energy&Health Campus, Investa, IDEA, Tech Valley, Greenport NHN, DudocXP, Seed Valley, TalentAcademy WF, Techniek Pacten in NHN en Center of Expertise Alkmaar/NHN.

Andere samenwerkingen: Ontwikkelingsbedrijf NHN, Economisch Forum Holland boven Amsterdam, Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid (RPA) NHN, Omgevingsdienst Noord Holland Noord, Woningmakers Westfriesland, Woon Gangmakers, en NHN Gezond.

Provincie Noord-Holland: De provincie Noord-Holland heeft zich met een adhesiebetuiging uitgesproken en zal in de dealmakingsfase bekijken hoe zij een bijdrage levert aan deze Regio Deal.

Wij zijn vastberaden om deze deal vorm en inhoud te geven. Een Regio Deal betekent voor ons een sterke verbetering voor de brede welvaart en een vliegwiel voor een meer geïntegreerde samenwerking met alle partners in de regio.

¹ CBS (26-6-23)

² Met deelnemende partijen bedoelen wij de ondertekenaars van dit voorstel

1.2 Een krachtige uitgangssituatie

Wij hebben veel te bieden: voor Nederland, voor Europa én mondiaal. NHN kent toonaangevende bedrijven in voeding, zaadveredeling en offshore technologie. Denk aan de wereldwijd bekende Seed Valley of onze ligging als dé toegangspoort naar de Noordzee, waar de groene energie zich snel ontwikkelt voor wind op zee en waterstof. En waar de internationale veiligheid op zee door de Koninklijke Marine wordt gewaarborgd. Vanuit Petten worden wereldwijd 30.000 patiënten per dag geholpen met nucleaire medicijnen en diagnostiek. Ook hebben wij een grote innovatieve maakindustrie en transport- en logistieksector die veel werkgelegenheid biedt in de regio. Wij zetten stevig in op big data (datagedreven innovatie) en opschaling van kunstmatige intelligentie.

Op een succesvolle manier worden ondernemers en de diverse onderwijsinstellingen in de regio samengebracht om actueel, innovatief en relevant onderwijs te bieden. Organisaties als de Talent Academy WF en Tech@Connect helpen bij het koppelen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Ook de grote regionale zorgsector van NHN richt zich met speciale academies, zoals de Noordwest Academie, op het opleiden van de nieuwe generatie zorgprofessionals.

Wij zijn trots op de aanwezige landschappen, de bollenstreek, de natuur en de culturele rijkdom van het gebied. De lange kustlijn met duingebieden en de cultuurlandschappen met de kenmerkende stolpboerderijen maken onze regio aantrekkelijk om te wonen, te leven en te verblijven.

NHN kenmerkt zich door harde werkers en je vindt hier veel familiebedrijven met een lange geschiedenis én een lange termijn horizon. Het bedrijfsleven zorgt naast werkgelegenheid en innovatie ook voor sociale cohesie. De tevredenheid van ondernemers, technici, zorgprofessionals en onderwijzers over hun leef- en werkomgeving is cruciaal voor de groei en bloei van onze unieke krachten. NHN is fantastisch om te wonen, te werken en te recreëren. Dit willen we zo houden, maar de voorwaarden hiervoor staan onder druk.

2. Onze uitdagingen

2.1 Opgave van de regio NHN

In NHN staan het sociaaleconomisch klimaat en daarmee de leefbaarheid onder druk. Dat komt door een toenemende verschraling van de economie die het gevolg is van fysieke knelpunten zoals bereikbaarheid en netcongestie, maar ook door de (snelle) vergrijzing en ontgroening van de bevolking. Deze ontgroening volgt uit een (te) beperkt aanbod van banen en de beperkte opleidingsmogelijkheden op redelijke reisafstand. Het leidt tot een steeds grotere mismatch op de arbeidsmarkt en een steeds groter gat tussen wat NHN nodig heeft en wat zij zelf kan bieden.

De consequentie is een moeilijk te stoppen 'brain drain' van theoretisch geschoolden richting de Metropool Regio Amsterdam (MRA) alsook het wegtrekken van praktisch opgeleide jongeren op zoek naar een passende baan. Dit heeft effecten op de economie maar kent ook directe consequenties voor de brede welvaart. Door demografische ontwikkelingen is het moeilijker om nabijheid van voorzieningen voor onderwijs, zorg, cultuur en bereikbaarheid in stand te houden in de regio NHN. Hiermee neemt de kwaliteit van de leefomgeving over de volle breedte af. Om deze problemen het hoofd te bieden is een gezamenlijke regionale aanpak vereist. Daar ligt ook een deel van de opgave omdat de overheden nog niet gewend zijn op deze schaal samen op te trekken. Om de neerwaartse spiraal te keren zijn slagkracht en doorzettingsvermogen van de gezamenlijke overheden vereist.

De huidige trend van verschraling is een risico voor de brede welvaart in de regio NHN. Om het tij te keren zijn een goede regionale economie, goede opleidingen en een goed woon- en leefklimaat cruciaal. Deze hangen ook met elkaar samen; om de regio NHN te versterken zijn alle drie nodig. NHN wil de dragende pijlers *leren, werken en leven* versterken als basis voor groei en ontwikkeling van de brede welvaart.

2.2 Analyse

De opgave wordt niet alleen door alle deelnemers aan deze Regio Deal gevoeld; ze is ook terug te vinden in onderzoeken en studies die zich richtten op NHN. Deze worden hieronder kort weergegeven.

Op basis van de **Regionale Monitor Brede Welvaart 2022 (CBS)**³ worden de volgende aandachtspunten duidelijk:

- De regio NHN kenmerkt zich door een snel toenemende vergrijzing. Deze toename gaat sneller in NHN ten opzichte van andere regio's en daardoor zijn de effecten van de vergrijzing in deze regio groter. De grijze druk⁴ in de regio NHN is 39,9 (NL gemiddeld 34,1). Door de vergrijzing zal de potentiële beroepsbevolking op de middellange termijn in NHN afnemen. Door de stijging van de arbeidsparticipatie, vooral bij vrouwen en ouderen, is de ontwikkeling van de beroepsbevolking nu nog positief. Deze vlakt af tot 2025 en daalt vervolgens met gemiddeld 0,2% per jaar.
- Een ander kenmerk is een relatief praktijkgericht opgeleide bevolking, waarbij met name de Kop van Noord-Holland/Westfriesland⁵ matig scoort en de regio rond Alkmaar in de middenmoot valt.
- Ten opzichte van andere regio's kampt de gehele regio NHN met een relatief laag bruto binnenlands product. De Kop van Noord-Holland/Westfriesland scoort matig (€ 28.300), en de regio Alkmaar ten opzichte daarvan iets beter (€ 32.200). Ter vergelijking, het gemiddelde bbp in NL is € 53.200.
- De vacaturegraad in de regio NHN is gelijk aan het Nederlands gemiddelde. Door de sterke vergrijzing in NHN gaan er de komende jaren relatief gezien veel ouderen met pensioen waardoor de vacaturegraad stijgt. De al bestaande krapte op de arbeidsmarkt neemt hierdoor sneller toe.

Er zijn in de afgelopen jaren meerdere rapporten gepubliceerd die de cijfers uit de Monitor Brede Welvaart ondersteunen en verder inkleuren. **Het RaboResearch rapport 'Noord-Holland als tuin van innovatie – vijf opgaven voor een toekomstbestendige economie'** adviseert het volgende:

- Kies scherp voor nieuwe economische activiteiten die aansluiten bij de specialismen van de regio Agri&Food, Energie en Water&Maritiem.
- Verbeter de samenhang tussen diverse projecten. Ondernemers, overheid en onderwijsinstellingen moeten gezamenlijke regionale visies maken en samen bruggen slaan naar bewoners en gebruikers van de regio.
- Behoud de balans met brede welvaart. Zorg ervoor dat het economische, ruimtelijke en sociale beleid gevoerd wordt vanuit het kader van brede welvaart.
- Werk gezamenlijk aan de ruimtelijke randvoorwaarden; meerdere (oost-west) wegverbindingen, beter en slimmer OV en een beter en slimmer gebruik van het elektriciteitsnet.
- Verbind jongeren aan de regio. Maak jongeren en jongvolwassenen sneller en beter bekend met de mogelijkheden die het bedrijfsleven te bieden heeft. Zorg voor het juiste onderwijs, een passende 'studentencultuur' en passende stageplekken bij bedrijven.

Het rapport **Elke Regio telt (Rii/ROB/RVS)** schetst eveneens een beeld van de grote opgaven. Grote investeringen van het Rijk in de ruimtelijk-economische en sociaaleconomische structuur concentreren zich al decennialang in economisch krachtige regio's. Als gevolg van deze focus wordt de investeringsongelijkheid tussen regio's, voor verbeteringen van de brede welvaart, alsmaar groter. De onevenwichtige Rijksinzet leidt tot sterkere stedelijke gebieden en relatief zwakkere regio's. Dat moet nu anders.

Het rapport **Het Bestuurlijke Regionale ecosysteem Noord-Holland Noord** kijkt naar de verschillende ecosystemen in de regio. Het laat zien dat de regio NHN eigenlijk al één groot ecosysteem

³ Onderstaande cijfers volgen uit Regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS

⁴ *Grijze druk*: De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar. Dit cijfer geeft inzicht in de verhouding van de ouderen tot het werkende deel van de bevolking.

⁵ Het COROP-gebied Kop van Noord-Holland bestaat uit de regio's Kop van Noord-Holland en Westfriesland samen.

is, maar dat de bestuurlijke structuren hier nog niet voldoende op zijn aangepast. Dat leidt tot minder effectieve (en inefficiënte) regionale besluitvorming en bestuursprocessen. Regionale initiatieven en visies komen daardoor moeizaam of niet volledig tot stand.

2.3 Relatie eerdere Regio Deals, instrumenten en fondsen

De regio NHN is eerder succesvol geweest in het opzetten van samenwerkingen voor regionale opgaven. Binnen de regio NHN heeft dit geresulteerd in regiodeals voor de Nucleaire problematiek (1^e tranche), de Kop van Noord-Holland (3^e tranche) en De Waddeneilanden (4^e tranche). Deze regiodeals zijn succesvol gebleken in hun aanpak op het gebied van het opruimen van historisch radioactief afval, de ontwikkeling van maritieme innovaties in de regio Kop van Noord-Holland en het Programma Waddeneilanden. De betrokken deelnemers van destijds waarderen de doelmatige samenwerking die tot stand is gekomen en plukken daar dagelijks de vruchten van. De geleerde lessen en de gebouwde samenwerking willen wij nu voortzetten en intensiveren. We richten ons nu dus op de gehele regio NHN en op de kernopgave van die regio. Verbetering van het sociaal economisch klimaat vergt een samenwerking die gericht is op verbinding van de diverse opgaven waar de regio mee kampt. In de regio NHN bestaan diverse instrumentaria en fondsen die soortgelijke initiatieven ondersteunen. Deze zijn omschreven in hoofdstuk 6 van dit voorstel.

3. Een toekomstbeeld voor Noord-Holland Noord

Wij zien onszelf in de toekomst als één regio die gezamenlijk werkt aan regionale opgaven en deze gezamenlijkheid ook uitstraalt. In dit hoofdstuk schetsen wij een toekomstbeeld (een vergezicht). Hoe ziet onze regio er in het volgende decennium (al) uit?

NHN is uitgegroeid tot een hechte regio waar alle regionale opgaven samenkomen. Wij anticiperen actief op de uitdagingen van vandaag en morgen. Binnen onze regio zijn de bestaande triple helix organisaties sterke clusters van kennis en ontwikkeling en wij zien een verdere integratie en/of samensmelting van diverse verbanden. De arbeidsmarkt en het onderwijs werken vanuit gezamenlijke doelen en programma's waardoor wij als regio weer in staat zijn om studenten en jongeren te behouden en aan te trekken. Wij hebben onze leidende positie binnen onze topsectoren verder uitgebouwd en NHN wordt gekenmerkt als een fijne plek om te wonen, te leven en te werken.

In de sector **Agri&Food** zijn wij maximaal toekomstbestendig: biologisch, multifunctioneel, natuurinclusief, extensief grondgebonden en intensief hoogtechnologisch. Wij maken gebruik van de vruchtbare gronden en wij garanderen gezond en duurzaam voedsel. Het concept van Smart Farming wint steeds meer aan kracht.

Op het gebied van **Energie** hebben wij de energietransitie actief vormgegeven en werken wij alweer aan de nieuwe opgaven op het gebied van energie. NHN is daarmee de voortrekker in de overgang naar duurzame energiebronnen en wij worden gezien als modelregio voor de ontwikkeling en implementatie van groene energie-initiatieven met een focus op windenergie en waterstof.

De sector **Water&Maritiem** is toonaangevend en vooral beeldvormend in NHN. De bedrijvigheid in de haven van Den Helder is versterkt en toekomstgericht en civiel militaire samenwerkingen ten aanzien van de maritieme industrie zijn inmiddels verankerd in ieders gedachten. Dit heeft ook geleid tot de ontwikkeling van een 'Maritime Maintenance Valley'. In Westfriesland floreert de nautische bedrijfstak die zorgdraagt voor een toekomstgerichte recreatievaart en draagt zo ook bij aan de cultuurhistorische identiteit.

Bedrijfsleven en onderwijsinstellingen werken nauwgezet samen. Er is een gelijkwaardig en divers aanbod van praktische en theoretische opleidingen die gericht zijn op innovatie en versterking van de bovengenoemde sectoren. Denk hierbij aan het RIF project Smart Future dat docenten en studenten samenbrengt om voorbereid te zijn op de (digitale) toekomst.

Tenslotte hebben we – dankzij de economische ontwikkelingen – ook de culturele, de recreatieve en toeristische sector kunnen behouden en versterken. En dat zorgt ervoor dat de regio NHN een fijne plek is om komen en te verblijven.

4. Doel: Wat willen we bereiken?

Het hoofddoel van deze Regio Deal is het versterken van de brede welvaart in NHN. Dat is nodig om de economische verschraving een halt toe te roepen en dat kan door inzet op de volgende drie subdoelen:

1. Het behouden en aantrekken van praktijkgericht geschoolden en meer theoretisch opgeleiden naar de regio;
2. Het verbeteren van het vestigingsklimaat voor huidige en toekomstige ondernemers, met name die zich aansluiten bij de bovengenoemde topsectoren.
3. Het bieden van een aantrekkelijke en bereikbare leefomgeving.

De deelnemende partijen zijn ervan overtuigd dat de subdoelen (en het hoofddoel) alleen behaald worden met een goede samenwerking. Het verbeteren, uitbouwen en integreren van de bestaande samenwerking is dan ook een belangrijke voorwaarde voor het bereiken van het toekomstbeeld.

4.1 Programmalijnen

Op basis van de drie subdoelen zijn drie programmalijnen opgesteld. De drie programmalijnen zijn met elkaar verbonden. In veel gevallen is er immers al sprake van gekoppelde belangen (bijvoorbeeld ten aanzien van werken en leren of wonen en werken). Hieronder worden de programmalijnen uiteengezet en wordt een eerste aanzet gegeven van de richtingen van de betreffende lijnen.

Programmalijn 1: Beter Leren: de regio NHN als innovatiemotor

Deze programmalijn heeft als doel het behouden en aantrekken van praktijkgericht geschoolden en meer theoretisch opgeleiden naar de regio. Het programma richt zich op het onderwijs voor leerlingen en studenten alsook de bij- en omscholing van werknemers of werkzoekenden. Het programma draagt bij aan de opgave om jongeren, zij-instromers en omgeschoolden te behouden in de regio door o.m. het aanbieden van goed onderwijs, passend bij de beroepspraktijk. De lijn versterkt de regionale kenniseconomie.

De regio NHN moet een innovatiemotor worden. NHN moet een vooraanstaande rol spelen in de ontwikkeling van nieuwe onderwijsconcepten voor HBO en MBO die een directe relatie hebben met de bedrijvigheid op het gebied van o.m. Agri&Food, Energy en Water&Maritiem. De toegankelijkheid naar deze opleidingen wordt verbeterd en er wordt ingezet op continue bij- en omscholing.

De lijn Beter Leren draagt bij en versterkt de (meer evenwichtige) beroepsbevolking en draagt zo bij aan het terugdringen van armoede en schulden. Bovendien draagt de lijn bij aan beter opgeleide mensen. Beter en passendere opleidingen behouden de talenten in de regio en zij zorgen voor meer kansen voor ondernemers en een betere regionale economie. Afgeleid zal met een gezondere economie ook een gezondere bevolking volgen.

Programmalijn 2: Beter Werken: een springplank voor economische ontwikkeling

Deze programmalijn heeft als doel het verbeteren van het vestigingsklimaat voor huidige en toekomstige ondernemers, met name die werken in de eerder genoemde NHN topsectoren. Het programma richt zich op bedrijven, ondernemers(verenigingen) en triple helix organisaties. Het programma wil kennis en expertise vasthouden en versterken in de regio, o.m. via diverse triple helix verbanden. Het programma dient daarmee als springplank voor de regionale economie.

Het bedrijfsleven wordt daarnaast structureler ondersteund bij innovaties en krijgt meer mogelijkheden om innovaties om te zetten in de bedrijfsvoering (naar producten en diensten). De mogelijkheden die ondernemers hebben om werknemers (starter of zij-instromer) te laten groeien, worden vergroot. Ook

ondernemers zelf krijgen meer ruimte voor groei en ontwikkeling. De ontwikkelingen op het gebied van werken en leren hebben als doel de aantrekkingskracht van de regio te vergroten.

De lijn Beter Werken draagt bij aan de landelijk opgaven ten aanzien van een betere benutting van de regionale economie. Het programma trekt mensen en andere bedrijven naar de regio NHN. Het effect is een regio die financieel ook meer draagkrachtig is met een toegenomen bestaanszekerheid. Inzet op bedrijfsleven versterkt daarmee de regionale economie en zorgt voor een passendere en vergroot de werkgelegenheid. Dit draagt op termijn bij aan een gezondere bevolking en een verkleining van de armoede in de regio.

Programmalijn 3: Beter Leven: een leefbare en aantrekkelijke regio

Deze programmalijn heeft als doel het bieden van een aantrekkelijke en bereikbare leefomgeving. Het programma richt zich op de bewoners en gebruikers van de regio. Zonder hen is inzet op de andere lijnen nutteloos. Met het programma wordt ingezet op een slimme en snelle verbetering van het woon- en werkklimaat en de vestigingsmogelijkheden voor ondernemers en daarmee ook voor toekomstige werknemers.

Het programma wil de leefbaarheid vergroten en daarmee aantrekkelijk zijn voor huidige en toekomstige bewoners. Aantrekkelijk in de vorm dat de leefbaarheid daadwerkelijk mensen, bedrijven en toeristen gaat aantrekken voor vestiging of bezoek. Het programma bevordert het woonklimaat, verbetert de toegang tot basisvoorzieningen, bemoedigt de transitie naar duurzame mobiliteit en energie, en draagt bij aan het verbeteren van de sociale inclusie en de zorg. Met deze programmalijn benadrukken we dat beter leren en werken alleen samen kan gaan met een leefbare en aantrekkelijke regio.

De lijn Beter Leven draagt bij aan de landelijke opgave voor een betere leefomgeving. Het programma is toekomstbestendig en zorgt voor een impuls ten aanzien van de fysieke leefomgeving door inzet op betere bereikbaarheid en voldoende voorzieningen, nu en in de toekomst. Dit zorgt voor een kwalitatief betere fysieke leefomgeving en draagt bij aan een verbeterd vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven.

5. De aanpak

De aanpak is gericht op Samen Noord-Holland Noord versterken. Er wordt zoveel mogelijk impact gegenereerd over de drie programmalijnen heen om daarmee een bijdrage aan de brede welvaart te garanderen. Hieronder worden de programmalijnen verder uiteengezet in een aanpak en enkele eerste actielijnen.

Programmalijn 1: Beter Leren: NHN als innovatiemotor van de regio

Binnen deze programmalijn volgt de aanpak onder meer de actielijnen:

- Aantrekken en behouden van talent voor de regio
- Intensiveren innovaties in onderwijs en beroepspraktijk
- Leven Lang Ontwikkelen (LLO)
- Versterken van het onderwijs door betere samenwerking met het bedrijfsleven.

Om de toegankelijkheid naar opleidingen te verbeteren en de inzet op bijscholing mogelijk te maken, richt NHN zich met name op het versterken van de samenwerking tussen de onderwijssector en het bedrijfsleven. Het uitgangspunt voor het onderwijs is het individu. Een verbeterde aansluiting op de behoeften van het individu vraagt om een meer geïntegreerde benadering van mbo en hbo onderwijs⁶. Overgangen tussen beiden worden vergemakkelijkt. In onze aanpak resulteert dit bijvoorbeeld in het stimuleren van geïntegreerde opleidingstrajecten, flexibele leerroutes, erkenning van eerder verworven

⁶ In plaats van ze te beschouwen als aparte kolommen

competenties en het ontwikkelen van partnerschappen met het regionale bedrijfsleven. Deze partnerschappen gaan wij bijvoorbeeld aan met de sectoren Agri&Food, Energie, en Water&Maritiem.

We zetten in op het principe Leven Lang Ontwikkelen. De toegankelijkheid naar opleidingen en mogelijkheden tot bijscholing worden verbeterd. Dit kan bijvoorbeeld resulteren in het verkleinen van financiële barrières, het aanbieden van flexibele studieopties en het vergroten van de beschikbaarheid van onderwijssteun voor werknemers die een opleiding willen volgen. De cultuur van Leven Lang Ontwikkelen wordt gestimuleerd om werknemers aan te moedigen regelmatig bijscholingsmogelijkheden te benutten en zo hun vaardigheden en kennis up-to-date te houden.

We benutten bestaande netwerken en programma's zoals de Uitvoeringsagenda Onderwijs en Arbeidsmarkt, RPA NHN, de Talent Academy Westfriesland, Tech@Connect en NHN InZicht. Het uitvoeringsprogramma van de Human Capital Agenda voor de regio NHN richt zich op het binden, boeien en behouden van talent in de regio. De aanpak van de Regio Deal vindt aansluiting bij dit uitvoeringsprogramma.

Programmaliijn 2: Beter werken: een springplank voor economische ontwikkeling

Binnen deze programmaliijn volgt de aanpak onder meer de actielijnen:

- Ruimte creëren voor ondernemerschap en innovatie
- Vergroten arbeidsproductiviteit en -participatie, en verbeteren HR-beleid bij MKB
- NHN topsectoren centraal, waarbij focus ligt op Agri&Food, Energie en Water&Maritiem.

Het vasthouden en ontwikkelen van kennis en expertise van bedrijven, ondernemers(verenigingen) en triple helix organisaties en het stimuleren van hun innovatieprocessen vraagt om een regionale aanpak. De grote krapte op de arbeidsmarkt vraagt om creatieve oplossingen. We zullen met minder mensen slimmer moeten gaan werken. We zetten daarom in op een versterking van de regionale arbeidsmarkt, waarbij we samen met het bedrijfsleven en het onderwijs werken aan de optimale match tussen werkgever en werknemer. Dit doen we bijvoorbeeld met het stimuleren van stages en leerwerktrajecten, het aanbieden van training op maat, het opzetten van mentorprogramma's en het promoten van lokale werving en arbeidsmobiliteit.

Innovatie vergt voor het MKB en de diverse familiebedrijven in de regio een grote investering. De aanpak in deze Regio Deal probeert ondernemers te ondersteunen in het aangaan van innovatieve samenwerkingen. Zo stimuleren we innovatieonderzoeken en vergemakkelijken we de toegang tot kennis- en innovatie-infrastructuur. Dit doen we door gebruik te maken van bestaande innovatienetwerken en triple helix organisaties zoals het Ontwikkelingsbedrijf NHN, METIP, de Energy&Health Campus, Tech Valley en Greenport NHN. Daarnaast voert Hogeschool Inholland (regionaal) onderzoek uit en beschikken zij over diverse Centres of Expertise die een lerende omgeving vormen.

Samenwerken is in deze aanpak het sleutelwoord. De Human Capital Agenda voor NHN heeft ook met deze programmaliijn een sterke relatie. Op het bedrijfsniveau brengen we de HR-functie op een hoger plan. In de regio zorgen we voor een fijnmazige infrastructuur die arbeidsmobiliteit bevordert, terwijl mensen voor de regio behouden blijven. We kijken daarbij integraal, dus niet alleen naar individuele medewerker, maar ook naar partner en gezin.

Programmaliijn 3: Beter Leven: een aantrekkelijke en leefbare regio

Binnen deze programmaliijn volgt de aanpak onder meer de actielijnen:

- Inzet op een vitale en bereikbare regio
- Inzet op een duurzame en aantrekkelijke leefomgeving
- Efficiënter inrichten van samenwerkingen.

De verbetering van het woon- en werkklimaat en de vestigingsmogelijkheden voor ondernemers kan door veel verschillende initiatieven. De aanpak binnen deze programmalijn van de Regio Deal sluit zoveel als mogelijk aan bij de aanpak in de programmalijn Beter Leren en Beter Werken.

Een aantrekkelijke leefomgeving begint allereerst bij een fijn huis in een mooie kern, dorp of stad. Ook de bereikbaarheid van een school, een studie, een baan en voorzieningen (ook voor studenten) is van belang voor een aantrekkelijke leefomgeving. Voor deze voorzieningen moet dus ruimte worden gecreëerd of moeten ontwikkelingen worden gefaciliteerd. Dit doen wij bijvoorbeeld al op basis van de Woondeal NHN 2.0. Deze Regio Deal richt zich op ondersteunende activiteiten die inzetten op een duurzame en aantrekkelijke leefomgeving.

De aanpak richt ook op het helpen ontwikkelen van vitale woonkernen. De vergrijzing vraagt om een veerkrachtige samenleving in termen van sociale cohesie, gezonde leefomgeving en nieuwe betaalbare zorgconcepten. Met het verbinden van de bestaande triple helix organisaties aan zorg, welzijn, sport en creativiteit wordt er direct gewerkt aan het verstevigen van het sociaal welzijn, het vergroten van de gezondheid en de zelfredzaamheid van inwoners in de regio. Programma's die bewegen, ontmoeten, culturele en creatieve activiteiten bevorderen worden ondersteund.

6. Financiën, looptijd en governance

Wij stellen een looptijd van deze Regio Deal voor van vier jaar. Uitgaande van een ondertekening van de deal in het najaar van 2024 zal de deal lopen tussen eind 2024 en eind 2028. In de dealmakingsfase zal dit nader geconcretiseerd worden.

De regio NHN vraagt het rijk, namens de deelnemende partijen, om een financiële bijdrage van 40 miljoen euro. Dat is een aanzienlijk bedrag, maar is passend bij de opgaven in de regio en passend bij de vele rapporten en onderzoeken die meer belang en aandacht vragen voor de regio's in Nederland. De deelnemende partijen uit de regio NHN zijn voornemens om minimaal eenzelfde bedrag te investeren in de regio. De 17 gemeenten⁷, de 3 onderwijsinstellingen en de 3 ondernemersverenigingen spreken - met het indienen van dit voorstel - die intentie ook uit.

De gevraagde financiële investering van het Rijk en de regio samen wordt ingezet voor projecten uit de drie programmalijnen met de volgende indicatieve verdeling. Deze verdeling wordt definitief in de dealmakingfase.

Regio Deal NHN	Totaal	Minimale regionale bijdrage	Rijksbijdrage
Beter Leren	25	12,5	12,5
Beter Werken	25	12,5	12,5
Beter Leven	30	15	15
Totaal	80	40	40

De Regio Deal NHN heeft als doel gesteld om structurele uitgaven met deze middelen zoveel als mogelijk te voorkomen. Daar waar ze wel nodig zijn, wordt gedurende de looptijd van de Regio Deal binnen de eigen begroting van de deelnemers de financiële ruimte gemaakt om de uitgave(n) voort te zetten. Dit maakt dat de opgezette plannen ook blijven bestaan nadat de looptijd van de Regio Deal is afgesloten.

⁷ Alle gemeenten in NHN hebben ingestemd (via collegebesluiten) met dit voorstel. Bij het afgeven van dit gezamenlijk commitment zijn nog geen financiële toezeggingen gedaan. Afhankelijk van de precieze deal wordt in de dealmakingfase besloten over precieze bijdragen per deelnemer.

Door onze ervaring met eerder uitgevoerde Regio Deals binnen de regio NHN, zijn wij toegerust met de benodigde hulpmiddelen en arrangementen om de doelmatige besteding van de middelen te borgen. De gemeente Alkmaar treedt op als kassier en is de ontvangende partij van de (Rijks)middelen. Zij is ervaren met complexe regionale programma's in de vorm van het verstrekken van doelmatige subsidies op projectbasis. De organisatie zoals deze omschreven is in het volgende hoofdstuk draagt mede bij aan de doelmatige en transparante inzet van middelen.

In enkele specifieke gevallen wordt er naast een financiële bijdrage van het Rijk ook een beroep gedaan op een ander type bijdrage van het Rijk. Alle programmalijnen hebben een innovatieve component. Ontwikkelingen hierin vragen vaak experimenteeruimte (mogelijkheden om ook buiten bestaande regels ontwikkelingen te proberen), of directe aanpassingen van wet- en regelgeving die voor met name energieontwikkelingen erg hard nodig zijn. Met de Regio Deal aanvraag wordt daarom niet alleen een verzoek aan het Rijk gedaan om mee te investeren in de onderliggende projecten (co-financiering) maar ook om in die projecten samen te kijken naar specifieke:

- beleidsruimte (bijvoorbeeld voor wegnemen van grensoverschrijdende belemmeringen)
- beleidskoppelingen met andere (nationale) departementale programma's
- beleidsmatige of budgettaire 'ontschotting' bijvoorbeeld op de mobiliteitsopgave om de gezamenlijke aanpak doelmatiger en doeltreffender te maken.

6.1 De instrumenten of fondsen die de regio verder wil verkennen/inzetten

Na honorering van dit voorstel willen wij (in de dealmaking-fase) samen met het Rijk en de betrokken partijen verdiept nagaan welke additionele ondersteuning er vanuit andere programma's mogelijk is of hoe de Regio Deal optimaal kan aansluiten bij deze programma's (passend binnen het gezamenlijk beschreven streefbeeld). Wij denken hierbij in ieder geval aan de volgende instrumenten/fondsen:

- **Woondeal NHN 2.0.** NHN heeft - met steun van marktpartijen en corporaties - in de Woondeal NHN een realistisch bod gedaan voor de versnelde bouw van 40.000 woningen in onze regio. Daarnaast is er een beeld gevormd van de benodigde investeringen voor de optimalisatie en verduurzaming van de infrastructuur. Er is dus voldoende ruimte voor goede en passende huisvesting én ruimte voor bedrijvigheid (ook op het energienet).
- **Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).** Dit programma heeft als doel om de kwaliteit van het landelijk gebied te verbeteren en de leefbaarheid in deze gebieden te behouden en versterken. Het NPLG streeft naar een duurzame ontwikkeling van het landelijk gebied door middel van een integrale aanpak.
- **Ontwikkelfonds NHN.** Dit fonds heeft als doel om de krapte en mismatch op de arbeidsmarkt te verminderen zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin, en de cultuur van Leven Lang Ontwikkelen binnen de regio te bevorderen.
- Het **Nationaal Groeifonds**, dat zich voornamelijk richt op projecten die een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan duurzame en structurele economische groei. Thema's van het Groeifonds en de regionale economie van NHN komen in meerdere gevallen overeen (eerder toegekend project Greenchain).
- **EFRO Kansen voor West** is een Europees subsidieprogramma gericht op duurzame innovaties in West-Nederland. Mkb-ondernemers die bijdragen aan de economische ontwikkeling in deze westelijke regio's kunnen gebruik maken van Kansen voor West-subsidie.
- En, zoals al eerder aangegeven, zijn er in de regio al diverse **samenwerkingen en/of samenwerkingsverbanden**. Voor de uitvoering en coördinatie wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van deze bestaande structuren en systemen. Deze dienen eventueel aangepast of versterkt te worden.

6.2 Organisatie

Voor de aanlooproute naar en de looptijd van de Regio Deal (van vier jaar), reserveren we financiële middelen om deze uitvoeringskracht voor deze Regio Deal te versterken. Het vertrekpunt voor deze

Regio Deal bestaat uit het zoveel mogelijk gebruiken van wat er is. We ontkomen er echter niet aan om voor deze Regio Deal een aparte structuur op en in te richten. Wij denken daarbij aan het volgende:

Een **stuurgroep** bestaand uit een aantal bestuurders van de deelnemende gemeenten, onderwijsinstellingen en ondernemersverenigingen. Zij vertegenwoordigen gezamenlijk alle deelnemers van de Regio Deal NHN. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de besteding van de Regio Deal-middelen en vormt het bestuurlijk aanspreekpunt voor het Rijk. Zij is gericht op de verbinding van de programmalijnen, het scheppen van randvoorwaarden en het intensiveren van de onderlinge samenwerking in de regio.

Er wordt een **programmabureau** ingericht voor de uitvoering van de Regio Deal NHN. Dit bureau wordt verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing, uitvoering en monitoring van de doelen in de programmalijnen en rapporteert aan de stuurgroep. In het programmabureau zijn de afgevaardigden van de deelnemers op een doelmatige wijze aangehaakt. Op deze manier wordt de regionale kennis geborgd in de teamsamenstelling. De taken van het programmabureau zijn onder meer:

- het onderhouden van ambtelijke contacten met de Rijksdepartementen
- organisatie en voorbereiding van jaarlijks overleg tussen stuurgroep en delegatie van het Rijk
- het opstellen en bijhouden van de programmaplannen
- het onderhouden van contacten met de bij projecten betrokken partijen
- monitoring van de brede welvaartsindicatoren en de voortgang van projecten
- het verzorgen van diverse communicatie uitingen en hosten van diverse events en kennisbijeenkomsten over de maatschappelijke impact en samenwerkingen van de Regio Deal.

In de dealmaking- en uitvoeringsfase⁸ staat de regionale impact en samenwerking voorop. De drie programmalijnen worden uitgewerkt in drie programmaplannen en deze worden gevuld met passende projecten en initiatieven. Zodoende ontstaat er een samenhang en kan gestuurd worden op het behalen van de overkoepelende doelen per programmalijn. Toekomstige projecten en initiatieven die onder de programmalijnen gaan vallen moeten voldoen aan een set randvoorwaarden. Die randvoorwaarden worden nog nader ingevuld, maar zorgen er in ieder geval voor dat projecten en initiatieven ook daadwerkelijk een bijdrage leveren aan de brede welvaart van inwoners en/of ondernemers en dat projecten en initiatieven ook na afloop van de Regio Deal een meerwaarde hebben voor inwoners en/of ondernemers. Dit gaan we monitoren.

6.3 Monitoring en evaluatie van de brede welvaart doelen

De programmalijnen richten zich op het verbeteren van de brede welvaart en het sociaal economisch klimaat. Resultaten worden met name pas zichtbaar op de lange termijn. Daarnaast brengt de relatief lange looptijd van deze Regio Deal het risico met zich mee dat afgedwaald wordt van deze doelen. Om dat te voorkomen monitoren we continu en evalueren we met regelmaat. Dit doen wij in samenwerking met de onderwijsinstellingen uit de regio. In opdracht van de stuurgroep wordt door het Programmabureau in samenwerking met (leerlingen van) Inholland en Vonk een monitoringsplan opgesteld. Dit plan vindt aansluiting bij het al bestaande dashboard NHN inZicht. De Onderwijsinstellingen pakken dit graag op en zullen ook de monitoring (door leerlingen) doen.

⁸ Het is onze verwachting dat we ook gedurende de uitvoeringsfase programmaplannen en projecten zullen toevoegen, aanpassen of verwijderen. Het is een dynamisch programma.